

Bjerg - Posten

1994.

Medlemsblad.

Nr. 18.

Indhold:

Et tilbageblik fra Drastrup.	Side 2 - 4
Dagene i Frejlev Østre Skole.	" 5 - 8
Per Roland fortæller fra Nørholm.	" 9 - 12
Klitgård Skole.	" 13 - 24
Bertinus Madsen 1906 - 1994.	" 24 - 25
De gamle gravstene fortæller.	" 25
Et kapitel af mit livs erindringer.	" 26 - 28

Lokalhistorisk Forening i
Frejlev - Nørholm - Sanderholm Sogn

ET TILBAGEBLIK FRA DRASTRUP.

Det er altid med en vis glædelig forventning man årlig afventer Lokalhistorisk Forenings udmarkede medlemsblad "BJERG-POSTEN"s ankomst, dets indhold og historiske tilbageblik og beretninger fra tilværelsen i vor gamle Sønderholm-Frejlev kommune er interessante og vækker mange gode minder.

Imidlertid er det som om, at alt hvad der befinder sig øst for Frejlev aldrig sådan rigtigt har hørt til i kommunen. Det er slet ikke nog et nyt forhold, sådan har det faktisk altid været, sålangt som jeg kan erindre tilbage i tiden.

Drastrup var nok en lille samling af huse derude øst på og vel nærmere en del af Skalborg - ja, mange var vist af den opfattelse, at byen hørte til i Hasseris kommune, hvor den jo også rent geografisk befandt sig i nærheden af - ja, man kan vist godt sige, at folkene i Drastrup havde langt mere samvær og berøringsflade med beboerne i Skalborg-Hasseris området, end de havde med Frejlev borgerne såvel i arbejdstiden som i fritiden.

Men det er jo nu altsammen historie, for den store kommunalreform fik jo nedlagt alle de små kommuner og dermed vel også udlygget nogle uanlægnede befolkningsskel. At vor gamle og lille kommune Sønderholm-Frejlev så måtte lade sig opsluge af den store kommune - ja, det kan man jo så idag være ked af - eller glæde sig over alt efter hvorledes man ser på det. Men historie er det ialtfald nu og derfor særlig vigtigt, at vi ikke glemmer den tid. Til dette formål er vor forening og ikke mindst medlemsbladet BJERG-POSTEN velegnet, og derfor også et årligt tilbagevendende lyspunkt for mig.

Ja, men hvad bestod så Drastrup by af? Hvad var der derude øst på i kommunen, som var værd at nævne, var det andet end en af de her sovebyer for dem, der arbejdede inde i storbyen Aalborg, og var beboerne dernede i det hele taget interesseret i, hvad der foregik vest for Østre Skole, hvor lærer Knudsen havde sine to klasser - store og lille klasse? Nej - det var sikkert korrekt vurderet, for udover skolegangen oppe ved lærer Knudsen, ja, så havde vi vel ikke andre gøremål oppe vestpå end konfirmationsforberedelsen hos pastor Reerslev i Sønderholm og den efterfølgende konfirmation i Frejlev Kirke - og så lidt senere i livet nogle skattemæssige forbindelser op til kæmneren i vor kommune, og hvis jeg så medtager sognefoged Nørgårds rolle i min udskrivelse til soldat og værnepligtig tjeneste, ja, så har jeg vist fået alle de ubehageligheder med, som vor gamle vestre del af kommunen kunne finde på at belemre de Drastrup borgere med på den tid.

Nej, så var det noget andet og langt mere fornøjeligt at vende ansigtet mod Skalborg og Gammel Hasseris, der var sport og festligheder, baller på kroen, vinterdilettant og alt det, som unge ønsker sig omgivet med i de unge år. Jo, man følte sig nok mere hørende til der, end hos de "trælse" oppe vestpå i Frejlev.

Senere i livet har jeg dog måttet indrømme overfor mig selv betydningen af, at have mødt mennesker under min opvækst som de personligheder Svend Aage Reerslev, lærer Knudsen, kæmneren i Sønderholm og sognefogeden i Frejlev jo i virkeligheden var, og for den indsats de gjorde for os unge på den tid - og altså også for os nede fra Drastrup - helt ude i den østlige del af Sønderholm-Frejlev kommune.

Men hvad bestod så den lille klat huse og den lille by Drastrup af og hvad foregik der nede i den del af vor kommune?

Fra i det forrige århundrede at være et område bestående af 7 bøndergårde og en enkelt mindre, samt nogle få huse, udviklede byen sig op gennem tiden fra 1900 til 1940, hvor krigen kom til Danmark, sig i retning af lidt mere industri og småhåndværk, købmænd og mejeri, ligesom en del familier med arbejde i Aalborg bosatte sig i Drastrup.

Den første virksomhed i byen var mejeriet. Fra starten var det et andelsmejeri, sikkert ejet og startet af dem der leverede mælk til forarbejdning. Da jeg var barn i Drastrup havde mejeriet en bestyrer ved navn Bjerre, han overtog i 1933 Vindblæs mejeri, idet Drastrup mejeri på det tidspunkt blev til et privat mejeri købt af daværende mejeriejer Christensen i Klarup. Christensen ejede i forvejen både Romdrup og Klarup mejeri og blev nu ejer af hele tre mejerier.

Han havde tre sønner: Sigurd, Kristian og Evald, førstnævnte to blev begge bestyrere i 1933 på Drastrup mejeri, hvorefter Sigurd ved Kristians (Kesse) død i 1958 alene overtog driften af Drastrup mejeri.

Der kom nu en tid, hvor udviklingen indenfor mejeridrift tog fart henover flaskemælk og posemælk til storbyen Aalborg, til udviklingen endte med det vi i dag i 1994 kender som papkartonmælk, og som nu bruges overalt i landet.

Som ung var jeg selv ansat på mejeriet. Jeg deltog som hjælper for salgschaffør Richard Olsen og kørte med ham een tur med lastvogn til Aalborg hver dag, eftermiddagen gik så med at vaske tusindvis af snavsede mælkeflasker samt med at gentappe på disse nu rene flasker, som den efterfølgende dag så igen blev kørt til salgsstederne i Aalborg.

Arbejdet var hårdt for mig og blev derfor af kortvarig karakter.

Som nabo til mejeriet i Drastrup havde min far smedeforretning fra 1928 til 1972, da han døde. De to første år i et lejet værksted, som ejedes af smed Søren Pedersen, og fra 1930 i et nybygget værksted tæt ved mejeriet. Der var i alle disse år dagligt meget at reparere for en smed på et stort mejeri, som Drastrup mejeri jo var.

Jeg blev én af de i alt 25 lærlinge, som udlærtes i værkstedet i dets levetid.

Smedeværkstedet.

Da der i årene efter krigens afslutning i 40-erne og 50-erne blev mindre at lave for en landsbysmed, begyndte min far at fremstille flaskekasser af jern til afløsning for den tids mælketrækasser. Det var naturligvis Sigurd Christensen på mejeriet, der gav min far ideen dertil.

Det blev en stor historie med den produktion, efterspørgselen var en overgang så stor, at far havde fire ansat til dette svejsearbejde.

Imidlertid overhalede udviklingen nu også denne industri, med papkartonmælkens indførelse var der hverken brug for glasflasker eller min fars flaskekasser, og denne epoke var nu slut i Drastrup.

I 1975 afhændede Sigrid og Sigurd Christensen, Drastrup mejeris produktionsrettigheder af mælk, mejeriet ophørte sin produktion og bygninger og materiel blev senere solgt til anden anvendelse.

Udover mejeriet og smedien var der i Drastrup hele tre købmænd, det var Anders Bengtsen, Christian Mortensen (min onkel) og en ret stor butik hvis ejer hed Hansen. Efterhånden som alt jo i den nye tid skulle være stort og mange småbutikker lukkede, overtog det store supermarked BILKA al købmandshandel i Drastrup, kun BRUGSEN i Frejlev overlevede men standsede nu de ugentlige leveringsture til Drastrup by.

I den driftige tid eksisterede der også nogle mælkekuske i Drastrup, det var Niels Christian Jørgensen på Skovvej, og det var hans søn Sv. Jørgensen, Kærby, sammen med en halv snes andre automobilkørende salgskuske herunder Hæsum Pedersen og Wisborg, som daglig leverede mælk i hvert sit boligområde i Aalborg.

Der var en skrædder og en skomager og sågar også lidt senere et Park oldepot i byen.

Efter krigen byggede forsvaret i 1950 et ret stort militært depot i Drastrup, det blev placeret oppe bag skoven, det skulle huse en mobiliseringsbataljons materiel. Herfra udgik så de så kendte geninkaldelser til øvelser.

Jeg vil slutte mit lille tilbageblik over tilværelsen og den barndom og ungdom som mine søskende og jeg fra smedehjemmet i Drastrup oplevede sammen med mange gode skolekammerater i Østre Skole hos lærer Knudsen med at mindes den specielle form for skolegang, som vi da oplevede.

Det var nok ikke de helt store kundskaber og lærdom, der prægede skolegang og eksaminer på den tid. Af mere betydning var nok dette, at man lærte om de pligter og ansvar man havde for de krav, som livet senere ville stille til os, grundlag for videre indlæring, krav om præcision, mødepligter og social samværsideal.

Jeg erindrer, at jeg på min første skoledag, og iøvrigt i alle de 7 skoleår, opnåede den gunst at få lærer Knudsens søn Niels som sidekammerat ved den tomands skolepult, jo, det gav position at indtage denne plads. Niels, som nu desværre er borte, blev senere gartner i Frejlev, han var en god skolekammerat, der aldrig misbrugte sin lærersøn stilning i klassen

Jo, det var en god skoletid i Frejlev Østre. Lærdom eller livskundskaber - jæ - det kan jo så kun den enkelte selv afgøre.

Minderne om en god og myndig lærer C. Knudsen, og en pragtfuld sognepræst Svend Aage Reerslev som eksaminator i skole og ved konfirmation overskygger alle gode hjemstavnsminder fra den gamle Sønderholm-Frejlev kommune.

Leif Mortensen.

DAGENE I FREJLEV ØSTRE SKOLE.

Frejlev østre skole var en stråtækt skole med to klasser, det var almindeligt helt op til de såkaldte centralskolers tid. Lederen af Frejlev østre skole var lærer C.Knudsen, som stammede fra Sønderholm, var sådan set en lokal mand med stor kendskab til egnen, og dens befolkning omkring skolen.

I en to klasset skole gik børnene i den lille klasse i fire år, og i den store klasse tre år. Det hele blev varetaget af en og samme lærer, fra den første skoledag, til konfirmationen. Det var store krav der blev stillet til en ene lærer, fire årgange i en klasse.

En lærer som magtede dette, som f.eks. C.Knudsen, kunne man virkelig kalde en pædagog.

Der var kun en skolestue, der var trægulv, og så var der en gang med murstengulv, på væggen i gangen var der en lang knagerække, og en lang træskohylde. I skolestuen var den nederste række ruder i vinduerne med mat, hvidt glas, vi skulle ikke interessere os for meget for hvad der skete ude på vejen. Stuen blev opvarmet ved en stor rund kakkelovn, der næsten nåede helt til loftet, der blev mest brugt tørv, de blev båret ind og fyldt i stor tørvekasse, men jeg har aldrig oplevet at de store drenge stoppede læreren i tørvekassen.

Toiletterne var små rum der var opført ved skolens udhuslænge, et til piger, og et til drenge. En kasse med et hul i, og med en spand under, udgjorde de sanitære installationer, i døren var der et ca. 10 cm rundt hul, der sørgede for lidt ventilation, toiletpapir var stumper af "Aalborg Amtstidende".

Legeplads eller sportsplads var det småt med, en tagfat kunne der nok blive plads til omkring husene, og på vejen, men ville drengene spille fodbold, og undgå at smadre ruder, måtte de prøve på en græsmark i nærheden, målet var så to sten. Røvere og soldater var ikke altid nemme at finde, når der blev kaldt ind til en time. Der var jo ingen skoleklokke der ringede, når lærer Knudsen bankede på vinduet, blev der råbt - ind - det lød fra den ene til den anden.

Da jeg begyndte at gå i skole i 1928, kom de fleste børn i træsko, derfor den lange træskohylde, vi havde så "futsko" - tøjsko, med til at gå inde i, de fleste gik i hjemmesyede tøjsko, der f.eks., kunne have undersål af et gammelt cykeldæk, enkelte havde de såkaldte ballletsko, købte sko af tynd sort skind, i højsommeren, hvis der ellers kunne blive råd til det, var der nogen der brugte hvide lærredssko med gummisål, de kunne kridtes når de blev for mørke af støv og skidt, de blev brugt både ude og inde, til sådanne fine og lette sko, blev der næsten aldrig brugt strømper, men bare ben i skoene.

Skoletaskerne var ikke af læder, de kunne være købt færdige, af gulbrun ravndug, som rygsække, men de fleste var dog hjemmelavet af blåt ravndug, nogle endda af sækkelærred, ikke noget med spænder, hægter eller lærerremme, men en snøre til at trække sammen som lukning, og skulle de bruges som rygsæk, blev der syet et par snore i som skulder remme. Jeg husker et af de sidste år vi gik i skole, da var der et par stykker, der fik en såkaldt "rumpetaske" eller skuldertaske med en lang rem over den ene skulder, tasken var af tynd brun skind og lukket med en klap med spænde, den var opdelt i flere rum, et helt klenodie. I rygsækkens havde vi penalhus, bøger, en flaske med rent vand, og en klud til at vaske tavlen ren med, i stedet for at bruge spyt og papir. De almindelige skolebøger, som eleverne selv skulle anskaffe sig, var tit hvor der var flere søskende, gået i arv fra de ældre til de yngre, da var det raret at de første brugere havde behandlet dem ordentlig, bundet dem ind i bogpapir, og ikke lavet æselører på bladhørnerne. Penalhuset var af træ med tre rum i, et langt gennemgående i den ene side, og to i den anden side, i forskellige længder, låget var et skydelåg der kom til at gå meget stramt, hvis det blev fugtig og udviede sig. I penalhuset var der først og frem-

mest et griffel, til at skrive på skiffertavlen med, en blyant og et viskegummi, senere kom der et penneskift til med en skolepen eller en kongepen. Skrivning af tallene fra 1 til 100, og skrivning af bogstaverne, samt regning, foregik på skiffertavlen. Det var et stykke skiffer på ca. 20 x 30 cm, og 3 - 4 mm tyk, der var så en træramme omkring, man skrev på begge sider af tavlen, og vaskede så det hele ud igen, når læreren havde set og eventuelt terre det hvis noget var forkert, afvaskning foregik så med ren vand og klud, for hvis man brugte spyt blev tavlen så fedtet, at den ikke var til at skrive på. Et griffel var en blyantformet stang på 15 - 16 cm, det var fremstillet af en speciel, særlig blød skiffer der blev spaltet og tildannet i fugtig tilstand. Når man skrev med et griffel på tavlen blev spidsen hurtigt slidt ned, så kunne man ikke skrive ordentlig med det, så skulle det spidses igen, det kunne nok gøres med en kniv, men det lød ikke godt, og hvem havde så en kniv? Vi foretrak at få lov til at gå ud, så kunne vi slike griflet spids på den udvendige betontrappe.

TIDSFORDELINGEN I SKOLEN VAR OMTRENT SÅDAN.

Som sagt var der kun to klasser, en lille klasse og en stor klasse. Vi gik fire år i den lille, og de tre sidste år i den store klasse, vi gik i skole alle ugens seks søgnedage, der var jo ikke den gang noget der hed lørdagsfri. Børnene i den firårige lille klasse, gik i skole hver eftermiddag, mandag, onsdag, torsdag og lørdag, tirsdag og fredag gik de om formiddagen. Børnene i den treårige store klasse, gik hver formiddag, mandag, onsdag, torsdag og lørdag, tirsdag og fredag gik de om formiddagen. Formiddagen var om sommeren fra kl.7 til kl.11, om vinteren fra kl.8 til 12, eftermiddagen var fra kl.13 til kl.16. De timer vi havde blev kun anvendt til skolefag, ingen gymnastik, sløjd, håndgerning, sport eller lignende. I slutningen af min skoletid blev der dog indført en times gymnastik om ugen i forsamlingshuset, fra kl.11 til 12. Den time blev skoleskemaet udvidet med, senere kom der også lidt håndgerning med.

Der undervises i taltskrivning med følgende regning. Bogstavskrivning med påfølgende skønskrift. Afskrivning af tekst fra en bog, samt diktat. Grammatik i forbindelse med danskundervisning. Udenadlæring af salmevers, samt visse dele af katekismus som f.eks. de 10 bud og fadervor. Vi blev undervist i bibelhistorie, danmarkshistorie og geografi, oplæsning fra historiske læsebøger, læring og sang af fædrelandssange, læsning og forståelse af salmer og sange.

Hver dag begyndte med morgensang, en salme blev sunget fra ende til anden, og der blev bedt fadervor. Så begyndte dagens arbejde, og havde vi salmevers for den dag, begyndte afhøringen, med en elev af gan-gen og versene fortløbende ned gennem klassen, for at vi ikke på forhånd skulle tælle os til, hvilket vers vi ville få, blev der en gang begyndt i pigesiden, en anden gang i drengesiden, een gang fra oven, en anden gang fra neden, Var der en der havde glemt at læse salmevers, og gik i stå ved høringen, kunne det da godt være der blev hvisket et stikord fra sidekammeraten, men lærer Knudsen hørte godt nok hvad der skete, og var han i det humør, kom der en bemærkning til de implice-rede partner, og den var ikke sjov at stå model til.

Når vi skulle have bibelhistorie eller danmarkshistorie, gennemgik lærer Knudsen stoffet, inden vi fik dette for som lektie, så var der ro i klassen, det var nemlig ikke kun det der stod i bogen, der blev læst op. Nej, han fortalte og redegjorde for det hele, ud fra en for-tolkning og forståelse af hele stoffets indhold og mening. Selv om det måske nok nogen gange var personlige meninger der kom frem, var det med til at gøre det tørre stof mere levende og interessant. De elever der hørte efter behøvede ikke læse ret meget for at være inde i det der stod i bøgerne. Geografi blev også terpet igennem hvad danmark angik, derimod var det nok lidt tyndere, med det der ligger uden for landets grænser.

Det har før været sagt, at når man kunne skrive, læse og regne kunne vi senere finde ud af resten, hvis der blev behov for det. Vi lærte at skrive tal og bogstaver, det foregik på tavlen, når vi kunne tallene fra 1 til 100, måtte vi begynde at regne, også på tavlen. I begyndelsen blev vi skrevet for til tal og bogstaver, en række ned langs venstre side, så skulle vi skrive linien ud som det foreskrevne. Når vi regnede, lavede vi begge sider af tavlen fuld f.eks. af små additionsstykker, fik vi dem set efter og godkendt, vaskede tavlen ren og begyndte på en frisk. Det sammen var tilfældet med bogstaver, side op og side ned på tavlen, først når vi kunne dem og skrev dem så de var læselige, kunne vi få udleveret en skrivebog, med omslag af glat farvet papir, med på-limet etiket til at skrive navn på.

Så startede vi med at skrive med en rød viking blyant nr.2, var der nu noget der gik helt skævt, havde vi da et viskegummi. Når man så kendte og kunne skrive bogstaverne, begyndte man at skrive små lette stykker af fra en bog, deraf lærte vi at sætte bogstaver sammen, få nogen mening og betydning ud af det. Samtidig lærte vi jo så at stave og læse, det skete både i kor og med en enkel af gangen, stavede eller læste op, det kunne være fra ABC, eller videre fra en bog med små lette stykker. For dem der fik rigtig fat i det hele gik det forsæt helt af sig selv, de læste alt, hvad de kunne få fat i, nu var de jo ikke mere afhændig af, hvad andre fortalte dem. Det var jo ikke helt så let at komme videre med at skrive, der var jo noget der hed gramatik, tegnsætning og ordenes sammensætning. Det gik ret nemt for nogle, men meget svært for andre. Vi kom så vidt at vi skulle prøve at skrive med blæk i skrivebogen, trække af med trækpapir. Det var spændende, det var en betingelse for at skrive pænt og ensartet, at pennen var i orden, blækken var ren, havde man været uheldig at jage pennenned i bordet eller lidt overlast i penalhuset var den ikke meget værd, selv om man forsøgte at rette den ud.

Vi sad jo to elever ved hvert skolebord, midt i bordets forkant var der et glaspenalhus nedsænket i et hul, der skulle så de to dyppe pennen når man skrev, men var der kommet et æbleskrog eller smuds fra blyantspidsning ned i blækket, var det ikke rart at bruge. Det var selvfølgelig de øjeblikkelige brugere der måtte rense blækhustet selv om det altid var den anden klasses elever der havde lavet svineriet. Vi kom da så vidt, at vi skulle skrive diktat i skrivebogen, lærer Knudsen læste op af en bog, - vi skrev ned det bedste vi havde lært, der blev sagt når der skulle være punktum, men ikke komma, dem måtte vi selv hitte ud af. Vi måtte også finde ud af hvilke ord der skulle skrives med stort begyndelsesbogstav, der var jo på det tidspunkt helt andre retskrivningsregler f.eks. Det var ikke en selvfølge at kunne, skulle, eller ville, altid skulle skrives med to ens konsonanter, i mange tilfælde skulle det være ld eller nd.

Når diktaten var færdig, byttede drenge og piger skrivebog, vi kunne så ved oplæsning rette hinandens fejl når en elev blev bedt om at læse op af den skrivebog han sad med, der skulle nævnes kommaer og punktummer, hvilke ord der var med stort, og var der svære ord skulle de stavtes, de øvrige fulgte med i den skrivebog de sad med og rettede eventuelle fejl. Det var spændende at få sin egen skrivebog tilbage og se hvor mange fejl der var. Regning var mere konkret og selvstændig, når bare man forstod regningssrten var det bare at køre lods, lavede man fejl, var det kun sjusk. Når der kom en ny regningsart f.eks. procentregning eller regning med brøker, det kunne godt gå lidt trægt indtil man fik den rette forståelse. Når så først den sad der, gik der bare derudaf. Jeg kan huske, det var så sjovt at regne blandede opgaver: Når en mand kan grave en grøft o.s.v. Dagen sluttede gerne med sang eller læsning, der blev øset af den danske sangskat, der fulgte gerne en indgående forklaring om hvad dens digter havde villet fortælle.

Når vi læste op var det gerne af de såkaldte store læsebøger, danske sagn og beretninger, vi skiftedes til at læse op, en af gangen, her havde lærer Knudsen indskydende bemærkninger om forståelse og betydning af det læste. Før sommerferiens begyndelse blev der holdt eksamen, så fik vi besøg af præsten, han var formand for skolekommisionen, samt et par stykker af de menige medlemmer i kommissionen.

Vi blev hørt i uddrag der stod i forhold til vor alder skolestadie. Der blev set i skrivebøgerne, vore gæster kunne også hitte på at stille spørgsmål til enkelte af os, f.eks. hovedregning, ud over hvad vi var blevet eksamineret i. Når vi skulle til eksamen var vi da gerne lidt pænere i tøjet end til hverdag, vi fik formaninger om at nu måtte vi passe på ikke grise os til.

Når vi gik til eksamen måtte vi solde, vi havde penge med hjemmefra, 5 eller 10 øre, så gik vi til bageren, jeg husker vi kunne få en karamelslikkepind til 2 ører, en lille blikæske med mange små tynde salmiakstykker i, den kostede 5 ører, de kunne være lange og så havde man endda æsken, hvad kunne den ikke bruges til? Ak, sikke en dag!

I tyverne og trediverne, var skolelæreren en mand alle så op til som en lerd mand, en som den almindelige samfundsborger tyede til når der for ham opstod noget uforståeligt, derfor var en skolelærer også gerne impliceret i mange ting i datidens hverdag. På denne vis stod lærer Knudsen ikke tilbage. Han var kirkesanger, var i sognerådet, var der et lokalt foretagende hvor han kunne gøre fyldest, trådte han til. Han kendte en del til lovgivning, og udfærdigelse af forskellige dokumenter befattede han sig også med. Det til skolen hørende landbrug blev passet på mørsterværdig måde.

Mange gode råd til den enkelte borger, ikke mindst til tidlige elever var lærer Knudsen altid god for. Alle disse bibeskæftigelser kunne til tider anses for at stjæle tiden fra lærergerningen. Mon ikke frikvartererne en gang imellem var lidt lange? Jo, men er der ikke udgået lige så mange dygtige unge mennesker fra Frejlev østre skole, som fra andre skoler? Det kunne måske nok tænkes at et frikvarter, en gang imellem blev lidt længere end det skulle, lærer Knudsen skulle lige snakke med Post Jørgen, de sidste nyheder skulle debateres.

Men mange af de elever der udgik fra Frejlev østre, var måske blevet undervist på en hel anden måde end på mange andre skoler, og jeg tror, mange lærte meget mere end det der stod i skolebøgerne.

Lærer C. Knudsen var for så vidt en ihærdig samfundsborger, havde ikke rigtig noget til overs for lade og initiativløse mennesker, han kunne i skolen være hård over for elever som ikke rigtig udviste kontaktmuligheder, enten det nu var af den ene eller den anden grund. Lærer C. Knudsen var ingen hård mand, men når han den sidste skoledag skulle tage afsked med nogle af sine elever, de fik da gerne tilbuddt hjælp såfremt der senere skulle opstå brug for det.

Johs. Larsen, elev i
Frejlev østre skole fra 1928-35

Frejlev
Østre
Skole.
ca. 1925.

Per Roland fortæller fra Nørholm. 1982.

Min bedstefar, Peter Madsen, nedskrev 1950 sine erindringer, og heri er der et særligt afsnit om Nørholm, hvortil han kom som 11-årig i 1889.

Følgende er de relevante uddrag:

Da jeg blev 10 år blev der tale om at jeg skulle ud at tjene, det var jo ikke så lidt at blive fri før mig til føden, og jeg kunne jo også tjene lidt løn, og en søndag formiddag mødte sognefogedens søn fra Nørholm, for at fæste mig, jeg husker endnu tydeligt hvorledes talen faldt, da han spurgte min stedfar hvor meget jeg skulle have i løn. Han svarede, at når de ville tage mig til 1ste april, kunne de få mig for 12 kroner, og et par træsko. Så svarede han, kan 10 kroner ikke være nok, nej det mente min stedfader ikke, nå ja ja, så siger vi det, og så stak han mig 25 øre, og hermed var den handel afsluttet.

Den 1ste april 1889, mødte jeg så i min første plads. Den første måned var jeg hjemme flere gange, der var ikke over 2 km, og kreaturerne var ikke ude, så jeg havde tit fri om søndagen. Jeg befandt mig iøvrigt godt i min plads, det var flinke og gemytlige folk, men jeg kunne ikke rigtig finde ud af hvorledes de stod i forhold til hinanden. Sognefogeden var en gammel mand, han var enkemand, han sad mest inde og røg tobak. En datter var husbestyrerinde, men hun var gift, og hendes mand var der også, men han havde ikke med gårdens drift at gøre, han arbejdede mest i huggehuset som snedker. Søren som fæstede mig var egentlige leder af gårdens drift, desuden var der en voksen karl og en bælsdreng 15-16 år. Om natten var vi placeret således: Den gamle sognefoged **Kresten Andersen** havde hans eget værelse. Datteren **Karoline** og hendes mand **Anders Nielsen** lå i sovekammeret, de havde en dreng på 2-3 år, som hed **Niels**. Sønnen **Anders Christensen** lå i karlekammeret sammen med karlen **Kristian Jakobsen**.

I dagligstuen, eller folkstuen, var der to alkovesenge i bagsiden af stuen, det var et gammel hus, der var lergulv i stuen. De havde to piger, de lå i den ene alkoveseng, og jeg og bælsdrengen i den anden, vi gik i seng på samme tid og klædte os af side om side, det undrede mig ikke, jeg var jo vandt til det hjemmefra, men siden har jeg tit tænkt på, at det var et underligt forhold, nu ville folk jo se med forargelse på sådanne forhold.

Da kreaturerne kom på græs fik jeg nok at bestille, alting stod tøjret, jeg havde dengang aldrig set pigtråd, det fandtes vist ikke. Malkekøerne var hjemme på agrene i marken, men dem passede den yngste af pigerne, hun var nok 15 år. Alle de øvrige dyr, heste, plage, kvier, kalve og får, var ude i kæret, dem skulle jeg passe. Der var 4 arbejdsheste, 3 plague og 1 føløg, der var vist 7 unghøvder og en snes får.

Kl. 4 om morgenen blev vi purret ud, jeg husker endnu hvor søvnig jeg var, jeg kunne næsten ikke holde mig oprejst, mens jeg trak i tøjret. Jeg skulle så ud i kæret og flytte det hele, og tit var der nogen løse, som jeg skulle have fat i, det var først når fårene var løse og havde tøjret, så var de næsten altid sammen med de andre, og havde tøjret indviklet, så det var et vanskeligt arbejde at skille dem ad igen. Jeg fik så om morgenen besked på at jeg skulle have to eller fire heste med hjem fra arbejde, og det var jeg ikke så ked af, så kunne jeg ride hjem og var fri for at passe dem. Når jeg havde gjort denne morgentur skulle jeg ind og have davre, den bestod af kogt mælk, 1.1/2 skive brød med smør, ikke margarine, det var ikke almindeligt dengang, og heller ikke centrifugemælk. Karoline sparede ikke på smørret, hun var en god kone, og vi fik god kost, meget bedre end i mit fattige hjem, de sagde også jeg kom til at se godt ud, men ellers blev der ikke taget meget hensyn til sådan et barn.

Nu var mine forældre flyttet til Aalborg, så dem kunne jeg ikke besøge til enhver tid, der var jo ingen frihed hverken hellig eller søgn. Da det var min fødselsdag d. 19 juli havde jeg ikke været i Aalborg, det var en søndeg, da lovede belsdrangen Jens at passe dyrene, så jeg kunne komme hjem. Da jeg havde spist min davre, pilede jeg afsted til Aalborg, men hvor boede de? Jeg havde jo nok fået deres adresse, Skomagergade 8, men hvor var den, men Niels Brandts adresse var bedre, det var Hasserisgade 10, det var næsten det første hus jeg kom til, og det fandt jeg også, og så fulgte Line med mig hen i Skomagergade, hun var vel 6-7 år. Det var den eneste gang jeg var hjemme den sommer. Dengang var der ikke noget der hed ferie for tjenestefolk.

Det var jo en aftale at jeg skulle have et par træsko i løn, og dem fik jeg hen på sommeren, men det var ikke aftalt hvad slags det skulle være, og jeg fik et par af de billigste, såkaldte kram-træsko, de var uden læder, med træ helt op til vristen, og med en jernramme om overdelen, for at de ikke skulle kløves, men fodderne var ikke vant til så hårde overdele, så der blev store knuder oven på fodderne, så jeg kunne ikke få fodeni dem, jeg var altid i bare ben. Da jeg så ikke kunne bruge dem, fandt jeg ud af at de kunne bruges til andet, så skar jeg overdelen af, lavede et par skibe af dem med sejl og mast, og sejlede i fjorden med dem.

Hen mod efteråret, når det frøs om natten, var det koldt at træde i græsset om morgenens, da gik jeg så vidt muligt og trådte hvor hestene eller kreaturerne havde gödet, der var ikke koldt. Jeg kom hverken i strømper eller træsko før november, men da var der mange store sår på mine ben, men de forsvandt hurtigt da jeg fik strøpper på benene igen. I Nørholm skole befandt jeg mig bedre end i Sønderholm, men jeg kom ikke ret meget i skole der, det var kun i april måned, resten af sommeren kom jeg overhovedet ikke i skole. Da jeg kom hjem til november, kom jeg i skole i Aalborg.

(Hermed følger en beskrivelse af det følgende år, hvor Peter Madsen bl.a. tjente på en gård i Øster Uttrup, samt den næstfølgende vinter, hvor han var hjemme hos forældrene i Aalborg, indtil han det følgende forår, 1891, igen kom til Nørholm at tjene:)

Jeg omtalte dengang jeg tjente hos sognefogeden, at datteren og svigersonnen Anders Nielsen var derhjemme, og hun var husmoder, men den sommer blev sønnen Anders Christensen, gift med en gårmandsdatter der fra byen, og samtidig købte Anders Nielsen en gård der i byen, den yderste mod vest, og flyttede så derhen. Vi fik så en ny madmoder, det var nu ikke noget godt bytte for os, hun var mere kneben med maden, end Karoline var.

Jeg kom nu til at tjene hos Anders Nielsen, og kom på den måde til min gamle madmoder igen, hun var en god kvinde, manden var nu ikke så flink, han var altid mut og sur, man hørte aldrig et anerkendende ord fra ham, tværtimod, man kunne sjældent gøre ham tilpas. Karoline tog mig tit i forsvar, når han skældte ud.

Jeg havde meget at bestille der. Gården lå godt for marken, og kæret gik sammen, der var ikke langt imellem, så der skulle jeg passe både malkekøerne i marken, og alt det øvrige i kæret, så jeg var optaget hele dagen. Vi kom også op her kl. 4, og jeg skulle så i kæret og flytte kvier, får og heste. Når jeg kom hjem var pigerne færdige med malkningen, så kom jeg ud med køerne i marken, og så fik jeg min davre. Så skulle jeg gøre rent i kostalden, og så i kæret igen, og derfra i marken og flytte køerne, og alt gik godt så længe der ikke var noget i vejen, men der var jo stadigvæk et eller andet ekstra, så var der nogle af fåerne løse, og bare det så var enkeltvis, så kunne jeg opløbe dem, d.v.s. løbe dem trætte, men når det var hele koblet, så var de som regel indfiltret i tøjret med de andre, og det kunne være meget besværligt at udrede det.

Det første år jeg var der havde vi kun en karl, han hed Lars Madsen, hans moder boede i fattighuset neden for bakken, men vi havde 2 piger, de var begge fra Gjøl, på den tid var næsten de halve af byens tjenestefolk derfra.

Den ældste pige hed Maren, hun var nok ca. 20 år, den anden hed Mari, hun var lige konfirmeret, skulle nærmest være barnepige, de havde på dette tidspunkt 3 børn. Pigerne lå, ligesom ved Chr. Andersen (i Øster Uttrup) i en alkoveseng i dagligstuen. Jeg og Karlen lå i karlekammeret, men vi havde hver sin seng, der var indgang på midten, og i begge sider af døren stod vores senge. Karlen og Maren var gode venner, hun kom tit listende når vi var kommet i seng, så talte de om de troede jegsov, og jeg lod som jegsov med dybe åndedrag og små snork imellem. Jo, han sover som en sten mente de, og det jeg så blev vidne til, kan jeg ikke komme ind på her, men en gang gik det galt. Han blev klar over jeg ikke havde sovet, han spurgte mig om jeg havde set Maren havde været derinde, jeg sagde ja, han bad mig så, ikke at omtale det til nogen, og det gjorde jeg heller ikke, siden var han mere åbenhjertig over for mig, og var ikke bange for om jeg opdagede når hun var derinde, og han fortalte mig alt om hvorledes det foregik, og hvilke følgeser der medfulgte.

Dér tales så meget om i vore dage at børn skal have besked om seksuelle forhold, forældre og lærere skal tale med børnene om dette emne, frem for at de skal have deres viden i karlekammeret, på en mere usund måde, jeg fik nu min viden i karlekammeret, og jeg mener ikke jeg har taget skade på dette område, jeg tror hvis mine forældre havde fortalt mig, hvad han fortalte mig, var jeg blevet flov som en hund, derimod gjorde det ingenting når han fortalte det. Det blev atter november. og jeg kom igen i skole i Aalbora.

Næste sommer kom jeg igen til Nørholm, da skulle jeg gå til præsten, jeg var ikke glad for det, Anders Nielsen var jo som omtalt ikke så rar, altid mut og sur, ikke let at gøre tilpas, men det hjalp jo noget at konen var så god mod mig, men jeg havde meget at bestille, særligt de dage hvor jeg skulle til præsten, jeg skulle ømtrent gøre det samme arbejde alligevel, jeg blev bare fri for at flytte kørne en gang om formiddagen, og det blev ikke gjort som det skulle, hun flyttede dem for langt ind i græsset så de trampede græsset ned og åd ikke op. jeg fik skylden derfor.

Jeg skulle som sagt op kl.4 om morgenens, og så have alt ordnet til jeg skulle til præsten kl.8. Så snart jeg satte mig, faldt jeg i søvn, præsten skældte ud, men det hjalp jo ikke noget, men det var jo umuligt at holde øjnene oppe. Så præsten sagde til dem, at de skulle lade mig sove noget længere de dage jeg skulle til præst, men det hjalp ikke noget, det blev ikke anderledes.

Så forlangte præsten også at vi skulle gå i kirke om søndagen, jeg kom der nogle enkelte gange, men det var det samme, jegsov og så der. Men sommeren gik da, og det blev ved tiden jeg skulle konfirmeres, jeg skulle have nyt tøj. Mine forældre købte så noget blåt tøj, som jeg fik syet. Der boede en skrädder der i byen, som gik rundt på gården og syede, han fik så kosten hvor han arbejdede. Han syede så mit tøj der, og de gav ham kosten, så var det jo billigere, og de gav ham kosten gratis, det skulle så være min konfirmationsgave, og så strikkede konen et par strømper og gav mig.

Da så dagen oprandt, kom mine forældre og overværede konfirmationen, da vi så havde spist til middag, fik jeg lov at følge med dem hjem til Aalborg, og så måtte jeg blive hjemme til næste dags formiddag. Jeg fik så besked på, at jeg ikke måtte blive for længe borte næste dag. Jeg kom så tilbage ved middagstid, men fik at vide de havde ventet mig noget før. Jeg blev konfirmeret 2-10 1892.

Jeg finder anledning til at skrive lidt om forholdene i Nørholm den gang. Da jeg kom til Nørholm i 1889, var der ingen mejeri i sognet, men i Nørholm havde de sluttet sig sammen om en slags mejeri. Det foregik på den måde, at der oprettedes et kærneværk, kan man vel kalde det, på et af gårdene. Hver gård havde så nogle kølespande, det var lodrette blikspande med et glas i den ene side. På dette glas var der målestreger, på den måde kunne man se hvor tykt et lag fløde der var på mælken, d.v.s. hvor mange streger fløde, som de kaldte grader. Hver morgen kørte så en mand rundt og skummede fløden af spandende, og noterede hvor mange grader fløde der var, og kørte så hen til dette smørejere, hvor kærnen blev trukket af en hest. Smørret blev solgt i fællesskab til en smørgrosserer i Aalborg.

Fordelen ved dette smørmejeri var for det første, der kunne fremstilles en bedre smørkvalitet, og mere ensartet vare, og for det andet at aflaste husmødrene for det daglige arbejde med kærning og æltning af smør, men jeg hørte engang, der var fremmede, der blev talt om denne ordning af fælleskærning, da sagde Karoline, hun var ked af det, og ønskede de kunne få sig et rigtig andelsmejeri. Året efter blev mejeriet Mellemholm bygget, det går endnu den dag i dag.

Nørholm er en meget lille kommune med kun en kirke, og jeg kunne tænke mig at kommunens budget, var nok kun på nogle få tusind kr. Vejene blev vedligeholdt ved pligtarbejde, og de sociale udgifter var vist nul. De havde et såkaldt fattighus, der boede kun en familie, samt to enlige, den ene var den kvinde, som var moder til karlen jeg tjente sammen med. Den anden var en gammel mand, som hed Peter Færck, de sagde han havde siddet i tugthus i 30 år, for mord, han var vist lammet i benene, for han kunne ikke gå, men han kravlede rundt i byen på hænder og knæ. Han havde syet læderlapper på knæene, og træsko sled han kun på næserne, og måtte efterhånden beslå dem der. Man kunne ofte, når man kom ad vej eller sti, se et par streger på jorden, det var Peter Færcks træskonæser, som havde slæbt på vejen. Han var meget drikfældig, hvor han fik pengene fra til brændevin, ved jeg ikke, måske tiggede han dem. Han talte altid med sig selv, jeg er tit gået bag efter ham, når han krøb på vej eller sti, og lyttede til hans tale, imellem sang han også brudstykker af en eller anden vise. Når byens karle samledes om aftenen i byen, enten ved smeden eller høkeren, som købmanden kaldtes, var Peter Færck ofte i nærheden, og var så fuld at han ikke kunne kravle hjem. Så var der ofte et par af karlene, som kørte ham hjem på en trillebør.

Kommunen havde ordnet det sådan at han kunne få noget mad, gårdmændene skulle give ham middagsmad, det gik så på omgang, der var 20 gårde i byen, så der var 20 dage mellem hver skulle give ham middagsmad, det skulle bringes ham. Når han var hjemme lå han mest i sengen. Den dag vi skulle levere ham mad, var det gerne min bestilling at gå med det. Jeg husker en søndag, jeg skulle ned til ham med risengrød og flæskepandekage, han lå i sengen og var fuld, Jeg skulle jo have krukken med tilbage, så han måtte have noget at tømme det i, der stod et fad på bordet, der tømte jeg grøden og mælken i, men hvad skulle jeg gøre ved pandekagen med flæk? Da lød fra Peter! Den kan du komme deri også, det gjorde jeg så, jeg tænkte, det er som at tømme affald i svinetønde derhjemme, Der var en frygtelig stank inde hos ham, og ikke nogen sengetøj, uha.

Det år glædede jeg mig meget til november, jeg havde fået plads i Aalborg, ved en avlsbruger Christensen i Tiendeladen.

November 1892, forlod min bedstefar så Nørholm.

KLITGÅRD SKOLE.

Før 1818 var der ingen skolebygning i Klitgård. I 1814 blev der afsat en skolelod til bygninger og jord til dyrkning for skolelæreren.

Da Klitgård i sig selv var for lille til et skoledistrikt, blev Nyrup i Sønderholm lagt til Klitgård skoledistrikt, hvor det var til 1858, da der blev bygget skole i Nyrup. I de forløbne år var Klitgård vokset, og Porsheden var blevet en udflytterby. Det er først omkring 1840-50 den bliver benævnt som Porsheden, før den tid var det Nørholm udflyttere eller på Porsen.

År 1709 blev der oprettet en rytterskole i Nørholm. Det blev nævnt, at Klitgård var for lille til en skole, ja endog for en omgangsskoleholder, de få børn der var der kunne søge skolen i Nørholm.

Så høres der intet om skolen i Klitgård før 1739, hvor provsten for Hornum herred, efter ordre fra biskoppen kalder alle herreds præster til møde i Vokslev kirke, hvor præsterne skulle forklare, hvad der var af skoler i deres sogne, og hvad der behøves af til eller ombygning af ældre skoler.

Pastor Ursin i Nørholm var ikke mødt på grund af sygdom, men havde sendt et brev med forklaring om skolevæsenet i Nørholm sogn, og han mener ikke at Klitgård behøver nogen skole, da der kun er ca.en 1/2 miles vej til Nørholm.

Den 30-11 1740 er der møde igen i Vor Frue kirke i Aalborg sammen med stiftamtmanden og kirkeejerne, disse er også skolepatroner og har kalderetten til degnene.

Ursins forslag blev forkastet, i stedet blev det så vedtaget, at Klitgård må antage en skoleholder til hvad løn de med ham kan akkordere, af præsten skal godtages, og af præst & degn hjælpes med råd.

Dette satte beboerne i Klitgård sig imod, da de betalte skolepenge til degnen i Nørholm, så det blev til dobbelt beskatning for dem.

Først på et møde 20-2 1745 blev der enighed om at Klitgård skal have en omgangskoleholder fra mortensdag til påske, og at denne så skal lønnes af lysepengene fra Nørholm kirke. Der bliver nu undervisning i Klitgård, dog ikke at læreren går på omgang, men sådan at den fisker eller husmand der underviser lægger stue til og så får lidt hjælp til tørv til varme af beboerne i Klitgård. Hvem der har undervist, kan vi ikke se noget om før folketællingen 1787, da præsten skulle godtage den der underviste, blev der set mere på hans evne til at undervise i religion end lære børnene at læse, skrive og regne. Da børnene fra deres 11 år mødte hver søndag i kirken til overhøring til præsten fandt dem egnede til konfirmation, så var de fra 16 til 20 år. Det var deres konfirmations forberedelse. Når et par skulle giftes måtte de møde med attest fra præsten i deres hjem-sogn, hvor de var konfirmeret. Men for mange kneb det, og det blev påtalt i deres skudsmål.

Jens Madsen fisker i Klitgård er 1787 nævnt som skoleholder i Klitgård, der står også han har været rytter. 1801 står der at han får pension, han har fået en eller anden skavank som soldat da han får pension, det er en sjælden foreteelse så tidligt.

Christian Ingvorsen var skoleholder i 1801, han var husmand, var da 69 år. Han er død 26-3 1813, og har vel undervist så lange helbredet slog til, det var en god hjælp til livets ophold, ellers var der kun fattighjælp når folk ikke længere kunne tjene til brødet.

I 1810 er det stadig en husmand der underviser, ingen navn er opgivet. Fra 1814 er det den nye skolelov der gælder, og lønnen er fastsat efter den, den blev 1 td.rug, 1 td.byg og lysepengene af Nørholm kirke. Det var en dreng på 17 år der underviste, han gik med krykkestok, var søn af **Jens Pedersen Fisker**, Klitgård, han underviste også i 1817, efter ham kom der en fast lærer i Klitgård.

Amtskommissionen har på et møde 28-5 1817 for Nørholm skoledistrikt valgt følgende for Nørholm: Knud Thomsen og Peder Knudsen og så fra Klitgård Hr. Bucholdtz Jens Koldbæk, præsten Ottosen og skolepatron De Neergård, Restrup.

Klitgård skoledistrikt angående: Da der i 1805 er sat jord af til en skolelod såvel som til en bolig, men denne mangler stadig, da det bliver for dyrt for så lille et distrikt at bygge en sådan, da alt mangler, blev det foreslægt at Nyrup by lige overfor i Sønderholm sogn, der også mangler skole, næppe en 1/4 mil herfra, bekvemt kunne forenes med Klitgård, når der blev en grøvtet sti over kæret til Nyrup by. Pastor Ottosen ytrede ønske til Busholdtz om at leje hans møllehus beliggende ved gården Klitgård, som et bekvemt sted for et skolehus.

Ved et møde 29-6 1817 var begge skolekommissioner samlede for at forhandle det nødvendige, samt de bekostninger der ville blive ved at istandsætte møllehuset til et skolehus. Ved overslag af sagkynlige mænd, bliver udgifterne følgende.

Loft i sklestuen over 2 fag, til borde og bænker og 3 vinduer vil medgå		
4 tylter, 12 fods brædder a 12 skilling er	(Rigsbankdl)	48 rdbl.
2 tolv alens stokke til fod for bordene		4 "
Glas til vinduer		24 "
Beslag til samme, samt 400 stk sørn		18 " 4 mark
500 rå mursten, 200 brændte eller 700 halvbrændte til skorstenen		30 "
1 billæggerkakkelovn		80 "
1 td. stenkalk		6 "
2 tylter 12 fods brædder til loft over køkken og bryggers 2 fag ! spisekammer er nødvendig, kan laves af en del nedtagne tømmer, samt dør med lås og nøgle		24 "
Til stuen en 16 alen stok, kan byttes med andet, til skillerum Væggene bliver som nu pudsede eller berappede af murermesteren, og sognets mænd som håndlangere, taget findes total uueligt, men da der på denne tid er meget kostbart, må søndre side repa- reres, der skønnes at medgå 4 lås eller 12 traver tag. Denne lang- halm vil distriket helst levere in natura, hvis dette kunne ske i september når sædekornet var tærsket.		10 "
	ialt udgift	399 rdbl. 4 m.

Ved efterfølgende ligning blev Buchholdtz sat til 20 rdbl., resten af Klitgård fra 5 rdbl. til 1 m., og Nyrup by 45 rdbl, ialt 191 rdbl, 2 mark.

Nørholm sogn så sig ikke i stand til at hjælpe, da de selv sidste vinter havde store bekostninger på Nørholm, som endnu ikke var hverken godvilligt eller tvangsmæssigt erlagt, og de mente, at det også var økonomisk at bekoste så meget på et gammelt hus. Derpå lovede de Neergård til Restrup, at han næste år ville bekoste undertømmer til en ny skole i Klitgård (Bindingsværk) af eg eller fyr til et 8 fags skolehus, der så skal rejses på den dertil bestemte plads, i overdrevet (Nu Hyttefadet 70). Buchholdtz lovede at bidrage med 100 rdbl, og de øvrige ville med fornøjelse bidrage med det dobbelte, når man fik en skole der hørte distriket til. Klitgård 29-6 1817.

Skolekommissionens møde 18-8 1817: Da mangel på skole i Klitgård og Nyrup ikke er afhjulpeligt, så havde man fået en aftale med Lars Andersen i Klitgård om leje af en lille stue, vel uden kakkelovn og skorsten, men det lovede han at bringe i orden, mod at få sine omkostninger godtgjort. Da tørv her er en mangelvare, køber man 6 lås, som han selv henter, et bord overlades ham at skaffe, og bænke laver han for en billig pris. I leje af stuen skal betales 3 rdbl. fra 1-11 1817 til 1-5 1818.

Ligeledes akkorderede man med gmd. Mads Mølgård Nyrup Vestergård, om en stue for vinteren, i den findes kakkelovn og bord og bænke, leje for vinteren 5 rdbl. Da dette sted er godt forsynet med tørv, finder man det retsligt, at enhver leverer sin andel efter behov.

Skolestuen renholdes og omsorg for for kakkelovnen sørger konen i huset for.

Niels Lauersen Nyrup (Nyrupvej 45) blev valgt til skoleforstander for Nyrup by.

Nørholm 18-8 1817. Pastor Ottøsen.

Ved et nyt møde 14-12 1817: Måtte Mads Mølgård med beklagelse meddele, at den kakkelovn han var blevet lovet, ikke var leveret på grund af troløshed fra ham der havde lovet at levere den, derfor måtte man benytte den sædvanlige måde med omgangsskole, som i Nyrup ej synes af den værste slags, da beboerne der gør hvad de kan, for at bortfjerne hindringer, og ser med velvilje på børnenes tarv. De bør på ingen måde sættes til ligning til distriktes skoler, da de aldrig har bidraget til nogen skole, da børnene i Nyrup aldrig har søgt nogen skole, og altid vel undervist.

Pastor Ottøsen Nørholm.

Møde i Klitgård 11-4 1818: Efter forrige års givne løfter, at man i dette forår begynder på opførelsen af Klitgård skole. Kommissionen fra begge distrikter var samlede for at få overslag fra kyndige mænd for at se hvad udgifterne blev og ved ligning at dele disse udgifter i hele pastoratet efter de lovede bidrag er fraregnet. Neergård til Restrup leverer det lovede undertømmer til bindingsværk uden udgift for distriktet. Buchholdtz betaler de 100 rbdl. når samme forlanges, og desuden tilbød han at hugge sten til fod for stolperne, gratis leveret på stedet. En tømmermand, Ole Madsen fra Nibe, påtog sig opførelsen af skolen og med ham blev sluttet den akkord: At arbejdet tager sin begyndelse i dag 8 dage, og han med to mænd af sognet udsøger og akkorderer om tømmeret, og at arbejdet var på egen kost, og at Buchholdtz overlader sin lade til arbejdet og materialer, og at arbejdet vil bestå af tømmerets udhugning til et 8 fag bindingsværkshus, og dets rejsning på skoletoften, at lave døre og vinduer, lægge loftes, skære lægter af fjæl, lægge fjællegulv, lave borde og bænke og et sengested.

Desuden pålagt enhver, der haravl, at levere langhalm til øndre side og enderne, da dette år har givet liden avling, så bliver halm at bruge til nordre side simerne kjøbes, der skjønnes at 3000 favne vil medgå. Til tækning tages de mest Kjøndige af beboerne ved omgang efter tur, dette vil blive dem modregnet i andre pligtarbejder ved byggeriet. En del af pengene må straks være til betaling, så tømmeret kan kjøbes kontant så det bliver billigere.

Undertømmeret som Neergård har lovet, bliver 22 stolper, 22 løsholter, 22 remme af fyr.

Nørholm gårdmænd har siden tilbuddt at levere det fornødne træ, mod så at blive befriet for videre omkostninger, især når de leverer tag dertil og lægger det op.

Denne selvrådighed troede man ikke burde bevilges, da de så oftere ville prøve omgjort hvad skolekommissionen enstemmigt har besluttet.

Skolelærerens løn for hele året besluttedes udredt af de pålignede penge som der bliver tilovers. Der er sat alt for lidt til murmester løn, kakkelovn skulle vel også haves til skolen, en brønd er heller ikke medregnet. På denne måde bliver der ikke store summer tilovers. Kommissionen troede, at have udvist det bedste skjøn da de forfattede denne plan.

Så må vi samtlige beklage, at alle konbutanter ikke med tilfredshed kunne nyde deres skærv, formedens virkelig uformuenhed, men vi ser os tvungen til at anføre disse for at undgå ond tvangsvillig skumlerier, da sagen ej tåler nogen udeladt som virkelig uformuende til et lille bidrag.

Klitgård 11-4 1818. De Neergård - Buchholdtz.

Jacob Nielsen er den første fastansatte lærer i Klitgård skole, han

er ikke seminarist, er blevet ansat på en studentereksamen. Han kom til Klitgård til november 1818, den første vinter underviste han nu som omtalt i Lars Andersens stue.

Lars Andersen er født i Budrup sogn ca. 1778, han blev gift med degn Peder Vårsts datter i Nørholm, **Anne Marie Pedersdatter** 1822, hun er født i Nørholm skole 28-7 1800. Der var tre børn i ægteskabet **Niels Peder** født 7-7 1824, **Casper** 14-1 1826, **Else Marie** 16-5 1834.

Referat fra kongelig Landhusholdning selskab. Skolens jordlod består af 33 t d. land overdreves jord, hvoraf der er bragt 20 t d. land under god dyrkning. Såvel deraf som vandaflædning, og kartoffeldyrkning som ved staldfodring m.m. Han har ved sit gode eksempel vist sig nyttig til landbrugets fremme. Han er indstillet hertil af Pastor Sletting, Krigsråd Lumholdt og Forvalter Hvilsom til Hedeselskabet, der er tilstået ham til videre opmuntring 20 rdbl. og givet ham håb om yderligere hjælp (årbog 1825).

Jacob Nielsen døde 1849.

27-5 1825 er der ligning til betaling af skolens udgifter til reparation og brand penge, lærerlønninger ikke medregnet, for Klitgård beboere er det pålignede beløb 19 rdbl. 4 mark, deraf medgået til kalkning af Klitgård skole 3 rdbl., de øvrige udgifter ikke oplyst.

Nu gik der lang tid uden der er noget i protokollen om Klitgård skole. Pastor Ottosen blev 1823 forflyttet, og 1826 blev Nørholm sogn lagt ind under Sønderholm pastorat. Det var en følge af statsbankerotten og landbrugets krise og den lave bygpris. Da præstens vigtigste indkomst var regnet i byg, blev der ikke til to præstelønninger, det var man meget utilfreds med i Nørholm sogn, det er der ikke noget at sige til, og for Pastor Sletting var det en ekstra arbejdsbyrde, der blev pålagt ham der nu var en ældre mand.

Grunden til at sognene blev lagt sammen var statsbankerotten og den høje told, England lagde på dansk korn. Kapiteltaksten var så lav at præsterne, der blev afregnet med byg, ikke kunne leve af deres løn. Der var ingen der spurgte dem om de ønskede sammenlægning, det var en ordre fra højere kredse. Skolekommissionen i Nørholm deltog ikke i skolekommissionsmøde i Sønderholm, de skulle have været på skift. Jeg tror heller ikke, at hverken præsten eller skolekommissionens medlemmerne kunne nødes til møde i Nørholm, så Nørholmerne holdt deres egne møder uden præst og skolepatron, som var ejeren på Restrups. Skolebygningerne blev forsømt, og børnene forsøgte meget, selv til eksamen. Der var ingen der fik mulkt for at blive borte fra skolen, for som kommissionens medlemmerne skrev, der var ingen der forsøgte af vrangvillighed, det skyldtes alene den megen og tiltagende høje folkelønninger.

År 1836 bliver Sletting syg og bliver bevilget en kappelan Holm, han får sognene til at arbejde sammen om skolerne.

I en kanceli skrivelse af 11-10 1836 til skolekommissionen: Klitgård skoles gæld ved år 1836 års begyndelse, udgør 77 rdbl. 90 skl. sølv hvoraf betales 6% i rente, kapitalen afdrages med 30 rdbl. årlig.

Sønderholm præstegård 23-18 1836. Holm.

På samme møde blev behandlet skolelærer løn til Klitgård skole fra 1-11 1835 til 1-11 1836 til Jacob Nielsen, 4 t d.rug, 10 t d.byg, og at betale kapiteltakst, 10 t d.byg der udgør 3 rdbl. 5 m. 9 skl. er 31 rdbl. 1 m. 10 skl. sølv.

I 1837 er der møde en gang om måneden. I vinteren her er alle tre sognes samlede, møderne holdes på skift, de møder handler mest om forsømmelser og mulkter. Klitgård er ikke slem med forsømmelser.

Første onsdag i juni 6-6-1838, blev forårseksamen holdt i Klitgård, som var berammet 1-4, men formedens udefra forhindringer utsat.

(Ingen forklaring om hvad forhindringer). Efter eksamens udfald fandt kommissionen ingen betenkning i at beskrive børnenes flid, og efter de månedlige lister med forsømmelser, var der heller ingen

grund til at mulkttere nogen. Skolegangen for sommeren bestemtes således: Øverste klasse en gang om ugen om tirsdagen, yngste klasse tre dage ugentlig, mandag, onsdag og fredag.

Klitgård skole ut supra Blicher.

Skolekommissionsmøde i Nørholm skole 6-11 1838. For at forfatte ligning om lærerlønninger og skolebygningernes vedligeholdelse, samt en af skolelærer Jacob Nielsen i sin tid indgået skrivelse fra skoledirektionen af 12-4 1822, hvor i samme indrømmer J. Nielsen til erstatning for hans omkostninger ved opførelse af en lade til Klitgård skole, og forsikrede ham hans ejendomsret til samme bygning indtil han fik sit udlæg derfor.

Et regnskab fra J. Nielsen 1-1 1838, på de bekostninger fornævnt lade opført 1822, og en tilbygning af udskud i 1825 og ditto 1833, hvorefter J. Nielsen vil komme tilgode 115 rdl. 2 m. 1 skl. Ved disse dokumenter har J. Nielsen fremsat påstand om at kommunen betaler ham hans udlæg med rente over ladebygningernes opførelse i overensstemmelse med amtsskolerådets sendte skrivelse. Skolelærer J.N. åringer, hvilken han billigst satte til 1 rdl. 3 m., så hele hans fordring bliver 120 rigsbankdaler.

Kommissionens medlemmer fandt det billigst at J. Nielsen af kommunen fik sit udlæg for bygninger og vedligeholdelse. Det besluttedes at den sum der opkræves dette år og bliver tilovers når udgifterne til amtsskolehjælpeklassen betales J. Nielsen til afdrag, og at udgifterne for 1839 pålignes med lige beløb, og hvis fradrag fra de løben-de udgifter udredes, om beløbet ej dertil er fuldt dækende, bliver resten med rente fuldt dækket i 1840. J.N. erklærer sig tilfreds.

Nørholm skole 22-6 1838 Pastor Blicher.

Skolekommissionsmøde i Nørholm skole for begge distrikter. En approberet plan for amtsdirektionen af 12-8 d.år, hvor gjentages at resolvære en gymnastik plads ved Klitgård skole, som af skolelærrens embedsjord er blevet udlagt. Det blev besluttet at anlægge en gymnastikplads. Jacob Nielsen får i erstatning herfor 6 rdl. 24 skl. årlig. En plan han kan være godt tjent med.

Nørholm skole 20-10 1840 Blicher.

! rdl. = 6 mark. 1 mark = 16 skl. = der går 96 skl. på 1 rdl.

Klitgård skole i Nørholm sogn holdt sogneforstanderskabet 14-10 1845 et møde hvori deltog sognepræsten og skolepatronen. En til præsten indsendt skrivelse om skolevæsenet i hans tre sogn fra direktionen, som opfordrede til diskussion hvorvidt skoleplanen 1836 kan tages til indtægt i de nævnte sogn, eller hvilket forslag den kan motificeres. Samme tilskrevne betænkning tilført protokollen.

Skoleplanen af 1836 er bygget på et rigtig grundlag: At vi her i sognet ikke kan holde to skoler og to lærer hvis Nyrup blev skilt fra Nørholm skoledistrikt. En skole frembyder mange vanskeligheder, og det må tilstås, nu vi er vant til tvende skoler, at det altid vil være bekvemmemst for børnene. Da planen er forfattet om en selvstændig skole i Nyrup, er det ytret at man bør bestræbe sig for to skoler her i sognet kan bibeholdes, hvis omkostningerne ikke overstiger sognets evner.

Blicher foreslog at der i fremtiden blev to skoler i sognet, således at Nørholm skole blev hovedskole, og Klitgård biskole for første klasse, og undervist af en ugift seminarist, hvis løn burde være 3 td.rug, 14 td.byg, og læreren i Nørholm tillægges 6 td.rug, 22 td.byg, og at den høje direktion komme til hjælp med et tillæg og et lån i skolelærerens hjælpekaske. Dette forslag blev nedstemt af skolekommissionen. I den videre forhandling blev byggeriet ved Nørholm skole drøftet. Forvalter Hvilsom, der var mødt for skolepatronen, tiltrådte overslag til den nye skoles bygning i Nørholm.

Han måtte bestemt andrage at sognet bevarede to skoler, som lov af 1836 antyder bedst for byen og udflytterne, da det vil skærpe ungdommens undervisning. Samtlige øvrige medlemmer tiltrådte dette forslag. Hvilsom - Klingenborg - Blicher - Anders Christensen - Poul Munk - Peder Bach - Peter Knudsen.

Nyrup skole bliver ikke selvstændig skole denne omgang. I 1847 er der på et møde forslag om at Nyrup og Restrup kunne udgøre et skoledistrikt og så betjenes med en vandrelærer, der så skulle undervise tre dage om ugen hvert sted. Der var efterhånden kommet en del huse i Restrup og Remgården på engene og Dannisø, som altid har været der. Skoleembedet er ledigt, da lærer J. Nielsen er død 30-3 1849.

Ejerne af Restrup der har kaldsretten, har beskikket en vikar, **Anker Jørgen Christensen** fra 29-7 1849. Han var født i Furreby, Børglum sogn, dim, fra Snedsted 1848, var ved ansættelsen hjælpelærer ved Jetsmark nordre skole.

I 1850 bor Jacob Nielsens enke stadig i skolen, lever af pension.

Villads Rasmussen bliver i 1851 konstitueret som lærer i Klitgård, jeg har ikke fundet nærmere ansættelse, det kommer sig nok af at Restrup, der stadig havde kaldsret, var i vanskeligheder med skiftende ejere. Han var født i Nibe, blev 11-2 1852 gift med,

Ane Marie Svendsdatter, søster til degnemadammen i Nørholm, hun var da 20 år, født i Tårs.

I 1858 fik Nyrup selvstændigt skoledistrikt. Samme år flytter så Rasmussen, at han var konstitueret kan også hænge sammen med, at skoledistriket ventes delt, så havde han ingen krav på at blive til uændret løn.

Christian Såby Garde, lærer i Klitgård skole i 1858. Han er født i København, søn af Pastor Garde. 11-9 1829 dim. Ranum 1851, lærer i Thorum 1854, flyttede 1860 til Døstrup. Tog sin afsked 1883, på grund af sygdom, flyttede til Hobro.

Kaldet til skolelærer i Klitgård, tidligere 3 lærer i Nibe.
Jens Christian Pedersen Bach, født 13-3 1832 i Klitgård, søn af P. Jensen Bach, fra 27-7 1860 lærer i Klitgård, entlediget 28-8 1890. Var hotelejer i Aalborg til sin død, 28-8 1899.

Jens Chr. Pedersen Bach, var en dygtig lærer, var god til at lære fra sig når han ellers havde tid, men han havde så mange fritidsinteresser. Han var dygtig som landmand og kartoffelavler, kartoffelpranger og stod på torvet i Aalborg, købte fisk af fiskerne og solgte og sendte dem videre, var bygmester og murer, var mere berømt for disse erhverv end som for sit virke som skolelærer.

Ved forårseksamen 1871 er der en skoleplan for anden klasse, mandag fra 9 - 10 katekismus, danmarkshistorie fra 10 - 11, 11 - 12 boglæsning, 1 - 2 skrivning, 2-3 øvelsesskrivning, 3-4 sang og hovedregning, tirsdag 9-10 geografi, 10-11 bibelhistorie, 11-12 skriftlæsning, 1-2 skrivning, 2-3 retskrivning, 3-4 sang og hovedregning, onsdag 9-10 bibelhistorie, 10-11 danmarkshistorie, 11-12 skriftlæsning, 1-2 retskrivning, 2-3 genfortælling, 3-4 hovedregning, torsdag 9-10 overhøring bibelhistorie og katekismus, 10-11 boglæsning, 11-12 skriftlæsning, 1-2 retskrivning, 2-3 skrivning, 2-3 skrivning 3-4 tavleregning, fredag 9-10 bibelhistorie, 10-11 danmarkshistorie, 11-12 boglæsning, 1-2 skrivning, 2-3 stiløvelser, 3-4 hovedregning.

1.klasse går sammen med 2.klasse, undtagen onsdag, og har særligt skolegang lørdag. Fra 1881 bliver Nørholm igen selvstændigt sogn, der er flere skolekommissionsmøder i skoleprotokollen og møderne er i Nørholm præstegård.

Skolekommissionen samlet 18-11 1881, for at besvare en klage fra hmd. Søren Fuglsang i Porsheden over lærer Pedersen i Klitgård.

Hans hyppige fraværelser fra skolen, hans mangesidige foretagender uden for skolen, skolens tilstand, klager videre over kommissionen og sognerådet, klagen var indsendt til ministeriet, og sendt tilbage hertil fra provsten.

Skolekommissionen har modtaget direktionens brev af 17-11 d.år, og tillader sig at svare på Søren Fuglesangs klage over skolen i Klitgård og dens lærer, at afgive sit svar og oplysning.

I den nuværende skolekommission har to af dens medlemmer kun sidet et år. Vi begyndte med at forlange skoleplanen fremlagt og også fulgt, vi udalte alvorlig misbilligelse ved efterårseksamen, som læreren begrundede med børnenes mange forsømmelser. Hvorefter læreren krævedes en forsiktig og samvittigsfuld virke i skolens tjeneste i skolen, hvis kommissionen og sogneråd skal støtte i hans arbejde, og ved streng mulktering fremme børnenes skolegang, da mulktering for tiden er ugørlig, med den bitterhed der er rejst mod læreren, af beboerne over hans hyppige fravær, når der er tale om mulker. Et billig forsvar for lærer Pedersen at skolen ved eksamen har vist gode resultater såsom stavning, at læreren har været fraværende, og at der ingen direkte klage har været fra forældrene. Skoleplanen er efter lov af 2-5 1855, børnetallet er 40.

Hvad angår skolens ringe tilstand, henviser kommissionen til det store byggeføretagende i år, som lærer Pedersen har tilladt sig på ved at opføre en bygning efter licitation til 6000,80 kr., et arbejde der naturligt leder hans tanker fra skolens tjeneste, samt hans mange andre bierhverv har nødvendiggjort flere besøg, end i de andre af det store pastorats 6 skoler.

Skolekommissionen holder hånden over lærer Pedersens mange forsømmelser, det er de nødsaget til, at de har givet ham byggeriet i kommission, er ikke efter bogen, når de viste at han forsømte sit arbejde i skolen, han har nok været en del billigere end de andre, det var også værd at tage med, desuden var han af sognet, medens Fuglsang var tilflytter, og blev vel regnet for at blande sig unødvendigt, de så det også som et gode, når der var travlhed ved landbruget eller fiskeriet kunne de beholde børnene hjemme uden mulkt.

Fra 1881 bliver Nørholm selvstændigt sogn igen, og møderne bliver nu i det store og hele holdt i Nørholm præstegård.

Kommissions møde 14-11 i Nørholm præstegård. Ved eksamen i Klitgård skole var børnene vel undervist i enkelte fag, i andre fag i særlighed regning og religion stod de noget tilbage, disse mangler er begrundet i at læreren har haft meget udenoms arbejde, og derfor ikke ledet undervisning med tilbørlig kraft, det pålagdes læreren for fremtiden ikke påtage sig slige store opgaver der lægger beslag på hans kraft og tanker, så skolen lider derunder.

Det besluttedes at købe lærebøger til 1. klasse.

Holbæk-Madsen, J. Holdt sognepræst, K. Klingenberg, Jens Christensen.

Den 1-3 1883 var kommissionen forsamlet i Nørholm præstegård for at afgive erklæring om lærer Pedersen Bach i Klitgård, på grund af en klage af Søren Fuglsang. Hvis klagen var kommet i sommerhalvåret, ville de have forstået den, nu er kommissionen ikke med Fuglsang, der ikke var tilstede ved sidste eksamen, nu har kommissionen selv fået øje på de påfaldende mangler og påtalts dem, som fremgår af protokollen fra forrige møde. Hans klage kan ikke findes berettiget, da Pedersen i vinterhalvåret har arbejdet flittigt i skolen, og ved ekstra eksamen 22-2, viste børnene god fremgang, særlig i regning og religion. Når Fuglsang nærer bekymring for, at Pedersens avlsbrug hindrer ham i hans gerning som lærer, ser vi ingen grund til at dele den, da Pedersen ikke kan passe den, der er på 1 td. hartkorn, har to faste karle, som må være rigelig hjælp. Da der er forelagt attest fra herredsfogeden i Hornum herred, om den for tiden indløbne kommune undersøgelse mod Fuglsang på grund af hans forhold til lærer Pedersen, er klagen næppe af nidskjærhed for skolen.

12-5 1886. Kommissions møde i Nørholm præstegård, det pålagdes lærerne at lade nybegynderne i skrivning at gå frem efter Nørholms normale skrivebog. Der forhandles ny ferie plan.

Januar	3	søndage og fra 1 til 6 januar.	9 dage.
Februar	4	" fastelavns mandag,	5 "
Marts	3	" 5 påskedage	8 "
April	4	"	4 "
Maj	4	" bededag og kr. himmelfartsdag	6 "
Juni	4	" grundlovsd. 2 pinsedag	6 "
Juli	2	" dyreskue og sommerferie 16 d.	19 "
August		" høstferie	31 "
September	4	" Nibe marked	5 "
Oktober	3	" Kartoffelferie 6 dage	9 "
November	5	"	5 "
December	3	" 7 dage i julen	10 "
- samt 2 dage efter lærerens eget valg, dog at det er i forvejen meldt til skolekommissionen,			ialt 119. dage

J. Holdt - Lars Chr. Bendtsen - Jens Christensen.

28-5 1885 var der forårseksamen i Klitgård skole. I øverste klasse var der 24 børn, i yngste klasse 10 børn, der var fremgang i skolen undtagen regning, i hvilke fag samtlige stod langt tilbage.

Den 29-10, efterårseksamen i Klitgård skoles yngste klasse. Der fandtes i klassen 14 børn, børnene svarede med en enkelt undtagelse mindre godt i religion, i regning var klassen fremdeles langt tilbage. Af Børnene flyttes 8 i øverste klasse, med forpligtelse til i vinter at søge skolegang i begge klasser.

Efter eksamen meddelte skolekommissionen lærer Pedersen, at der i den sidste tid fra distriket var fremkommet flere klager, lydende på at skolegerningen ikke blev røgtet på tilbørlig vis. Lærer Pedersen mente at klagerne var ubeføjede.

Kommissionen undrede sig over der ikke fra Klitgård skole siden nytår ikke var anmeldt en eneste forsømmelse af ulovlig grund, læreren pålagdes for fremtiden, at notere forsømmelser efter reglerne og ikke efter eget tykke.

Holdt - Lars Chr. Bendtsen - Jens Christensen.

Angående Klitgård skole modtaget nedenstående brev fra provsten 4-12 1887.

I anledning om skolens tilstand i Hornum - Fleskum herredet i 1885, har kirkeministeriet blandt andet bemærket, at ved Klitgård skole er lærerens flid og duelighed kun som nogenlunde, og børnenes fremgang kun tåleelig. Ministeriet forventer derfor, at direktionen vil tage under nærmere overvejelse, om der måtte være anledning, at tage særlig skridt for at hjælpe undervisningen i denne skole. Skolebestyrelsen bedes bekendtgøre for læreren, at de overvejer at tage skridt til at få forbedret undervisningen yderligere. Da det fremgår af indberetningen for 1886, at der er foregået en forbedring i lærerens flid og duelighed, men kun som ret god og børnenes fremgang, kun som ret god.

Ellidshøj præstegård 3-3 1887 Niels V.B. Albertsen.

Denne beskrivelse er besvaret således:

Indberetningen for 1885 om Klitgård skole. Er børnenes flid med fuld føje betegnet som temlig god, og kun således: Børnene stod langt tilbage i religion, regning og sang. Der var indkommet flere klager over at undervisningen ikke røgtedes forsvarligt. Ved eksamen 1886 var regning utilfredsstillende, men ellers bedre, det var kendeligt at der var arbejdet bedre med børnene, derfor betegnelsen: Lærerens flid og børnenes fremgang som ret god. Skolekommissionen fandt det rigtigst at holde en ekstra eksamen før der blev givet svar på de højærværdiges skrivelse, da ældste klasse ikke har haft eksamen siden maj 1886.

Er nu sket, dommen er den samme står langt tilbage, de øvrige fag arbejdet ret godt med børnene.

En god skole bliver Klitgård næppe under lærer Pedersen Bach, der til er hans tanker og tid stadig rettet mod ting, der med hans stilning som lærer er uvedkommende.

Nørholm 15-7 1887 J.Holdt - Jens Christensen - L.Chr.Bendtsen.

På et møde i Nørholm præstegård i sep. 1887. I anledningen af et fra læreren i Klitgård indkommen forlangende, at følgende bøger anskaffes blev imødekommet.

12 stk Thorvald Strøms dansk læsebog nr.3 for mellemklassen a.75 øre
 6 Tyregods skriftlæsning
 6 Chr. Hansen regnebog nr.1
 6 dito " 2.
 1 facietliste til 1 del, en dito til 2 del.
 6 blækhuse

J.Holdt - Bendtsen - J. Christensen.

Eksamens i Klitgård skole 27-10 1887, for yngste klasse. Der var 13 børn, 8 drenge, 5 piger, 2 børn var ikke mødt, 3 børn rykker op i ældste klasse.

J.Holdt - Bendtsen - J. Christensen.

Provsten skriver til pastor Holdt 3-9 1889, for at få en plan over hvilke dage i ugen yngste klasse søger skolen, og hvilke dage ældste klasse søger skolen for vinter og sommerhalvår, på grund af at jeg på den måde uanmeldt kan besøge skolen, og vide hvilken klasse jeg møder i skolen.

Provst Kr. Rasmussen.

Provsten kom på uanmeldt besøg en dag i foråret 1890, det var en meget uheldig dag han kom på besøg, han fandt hverken skolebørn eller lærer i skolen. Så fik lærer Pedersen Bach sin afsked med øjeblikkelig virkning, det tog han ikke så tungt, det var vel hvad han havde ventet, han gik nu helt over til hoteldrift.

Skoledirektionen har 27-12 1890 tilsendt skolekommissionen i Nørholm sogn, at hidtil værende højskoleforstander seminarist, P.V.Bjørnbak, Fjellerad til at være lærer for Klitgård skoledistrikt fra 20-12 1890.

Klitgård skole
ca.1892.

N.B. I anledning af det af 29-12 1890 tilsendte brev, da er der kommet andragende fra lærer P.V.Bjørnbak, om tilladelse om først at tiltræde sit embede sidst i marts d. år, imod han lader sit embede be-

styre af en duelig seminarist på sin egen bekostning, hvilket er ham bevilget af direktionen. Ellishøj 11-1 1981 Provst Rasmussen.

Grunden til han ønsker at vente til sidst i marts, er at han så kan blive som forstander til dette års elever rejser hjem. Hans afløser i Klitgård blev. **Godtfred Samer Jensen** født 14-10 1869 i Åbybro, søn af smedemester L.C.Jensen. Dim Ranum 1888, sløj eksamen 1908 og 10, 1910-11 årskursus tysk, 1913 engelsk, 1932 esperanto. Lærer i Tommerby 1888 - 1-11 1889 Fjellerad højskole - 1-1 1891 vikar Klitgård 15-4 1891 Årdestrup - 15-10 1891 Aalborg skolevæsen - 1-5 1933 overlærer Poul Pagsgade i Aalborg.

Fra april 1891 tiltrådte P.V. Bjørnbak sit embede i Klitgård. Skolen kom nu i god gænge, der kunne ikke forsømmes med den begrundelse, at læreren ikke mødte til tiden, eller han kun var der medens han startede klassen op og så ellers passede andet.

Den 12-2 1892 kom der en klage fra direktionen om gymnastikken i Klitgård, der mangler fremdeles ligevægtsbræt og en anordningsmæssig gymnastikplads. Direktionen pålægger hermed sognerådet snarest mulig og senest 1-4, at afhjælpe disse mangler.

Mandag d. 30-5 1892 var der forårseksamen. 2 piger blev udskrevet, **Vilhelmine Bach Pedersen**. Regning mg, læsning gχ, skrivning gχ, retskrivning mg%, **Ane Johanne Jensen** regning mg, læsning mg%, skrivning gχ, retskrivning ug%, der var 15 drenge og 15 piger, deraf de to udskrevet, eksamens resultatet meget godt.

Efterårs eksamen 29-10 1894 for yngste klasse, den førstebog godt børnene svarede villigt, hvad de har gjort i Bjørnbaks tid som lærer, skolener nu rettet op og kommet i god gænge. Det besluttedes, efter lærer Bjørnbaks ønske, at skaffe til skolen 6 stk. Hansens regnebøger 1 del, 6 stk dito af anden del med en facitliste til hver del, endvidere 2 skolelinialer, 5 sangbøger af Sonne, samt et verdenskort og nogle eksemplarer af en mindre geografi.

Fra 1-9 1895, blev Bjørnbak kaldet til lærer og kirkesanger i Romdrup - Klarup sogn. Det var et bedre betalt embede, og Bjørnbak var fuldt kvalificeret til det. I den tid han var i Klitgård, gjorde han et stort arbejde, også blandt beboerne gjorde han et stort arbejde med møder og gennem samtaler om de nye tider der var på vej, og om at håndtere den. Han var meget anset og vellidt på egnen.

Fra 1-9 1895 til november blev børnene undervist af F.Bushholdt.

Beboerne i Klitgård var ked af at Bjørnbak flyttede, men de havde også forståelse for at han søgte et embede med bedre løn. Foruden lærerembedet blev han også kirkesanger i Romdrup - Klarup kirke.

Den eneste lærer har skrevet om sig selv i embedsbogen 20-8 1901: Undertegnede lærer ved Klitgård skole er født 7-5 1859 i Stenstrup sogn Svendborg amt, hvor min fader var håndværker. Efter i nogle år

at have tilbragt tiden dels på et par højskoler, dels som vinterlærer i Vestjylland kom jeg 1883 til Skårup seminarium for at blive uddannet til skolelærer. Herfra dimitterede jeg 1886, med 2 karakter (159 point), hvorefter jeg var andenlærer i 4 år ved Turø Byskole ved Svendborg, dernæst modtog jeg pladsen ved Indre Missions højskole i Børkop, hvilken jeg beholdt i 5 år fra 1890 - 95. Til mit nuværende embede blev jeg kaldet 10-10 1895.

Klitgård skole Hans Christian Sørensen.

Skoledistrikts område:

Klitgård by med tilliggende udflyttere, Porsheden, udflyttere på Nørholm Vestermark til mtr 26, samt Nørholm skoledistrikt mtr 20.

Embedslønnen 900 kr.

Afkortning for jordlod 180 00 kr.

Fourage 84,48 kr.

Accidens 14,50 "

Tilsammen	278,98 kr.	Restpengeløn 621 kr.

Ovenstående stadfæstes herved

Ministeriet for Kirke og Undervisning 31-7 1901 Jacob Appel.

Der er ikke meget om Klitgård skole i Sørensens tid. Trods den lille løn er han blevet i embedet, han har antageligt forstået at få noget ud af jorden selv om den også var ringe. Trods det at han var indremissions, var han vellidt af beboerne, det blev ellers bebrejdet skolekommissionen, at de havde antaget en missionsmand, det vist også at der i skolen opvoksede en flok dygtige børn, der faldt sammen med børnene på egnen, i 1901 var der 5 børn, (fra Folketælling).

Hans Chr Sørensen f.7-5 1859 i Stenstrup Fyn gift 1889 med

Petrine " 5-12 1869 Tordrup fik 5 børn

Marie " 9-10 1890 Garvslund sogn

Anders " 18- 5 1892 "

Anna " 22- 4 1895 "

Agner " 24- 4 1897 Nørholm sogn

Niels Chr. " 22- 9 1899 "

Der er børn født efter 1901. Hans Chr. Sørensen blev i Klitgård til 1924, de har nok begge savnet Fyn, flyttede dertil da han blev pens.

Nørholm skole 1924: Provstiet udbeder sig erklæring i anledning af sognerådets ansøgning til ministeriet om tilladelse at sælge jordloden ved Klitgård skole, og om forholdene angående have, gymnastikpladsen, legeplads samt forholdene ved adgangsvej ved skolen.

Provstiet udbeder sig erklæring i anledning af opslag af Klitgård lærerembede.

Møde afholdt i præstegård 17-10 1924, for at besvare provstiet således:

1. Haven forbliver uforandret, gymnastikplads, og legeplads som af sognerådet ordnet. Adgangs vej, den på kortet antegnede og desuden en sti fra nordvest hjørne langs nordgrænsen til skolen.

2. Henholder os til forestående erklæring om jordsalget.

3. I anledning af en vikar til klitgård skole 1-11 1924, ved lærer Sørensens bortrejse. Blev H.V.Nielsen antaget født 19-12 1900, dim. 1924 karakter mg.. Der var kun tale om vikar embede.

Klitgård 30-6 1926. Skolekommissionsmøde for at tage stilling til lærer Nielsens ansøgning om at få sin konstituering som lærer forlænget et år. Et flertal på tre anbefalede andragendet på det bedste, et mindretal på to kan ikke gå med dertil, dels mener man, efter så lang tid som konstitueret, har Klitgård krav på at få en lærer der har de bedste kvalifikationer som kræves af en sådan, og dels antage, at den har set sagen under samme synspunkt.

Nielsen - Bjerre - Jacobsen - Degrn - Frandsen.

Da der var flertal for Nielsen, blev han antaget.

Skolekommissionen møde 14-2 1933 i Nørholm Forsamlingshus, sammen med sognerådet angående indstilling af en vikar til Klitgård skole, da lærer Nielsen kom på sygehus 7-2, (der er vedlagt lægeerklæring) Ved henvendelse til lærer vikar bureaut i Frejlev desangående, og blev derfra anvis 9 ansøgere, deraf indstilles tre til sognerådets antagelse, og skoledirektionens godtagelse.

1. Frode Hansen Annerup
2. Henning Jensen Egholm
3. Holger Chr. Pedersen Løgstør.

Ansættelse af vikarer og skolelærere er jo overdraget sognerådet, dog med skoledirektionens godkendelse.

S.Nielsen - Karl Emil Jensen - M.Jacobsen - A.C.Andersen - N.Aagård.

Den 18-2 1939 holdt skolekommissionen sammen med lærerne møde på Anders Chr.Andersens bopæl, hvor følgende forhandledes:

I anledning af den nye skolelov, der bestemmer skoleåret nu skal begynde d.1 april, besluttedes det at ændre den nuværende skoleplan i henhold dertil. Endvidere opnåedes enighed om en ny skoleplan, med tre timers undervisning om dagen til begge klasser hele året.

Der forelå fra sognerådet overslag og tegning over omforandring af kommunens skoler, i henhold til den nye skolelov 3 prospekter:

1. for udvidelse og montering for begge kommunens skoler. 1. for fuld udvidelse af Nørholm skole, og Klitgård skole som forskole.
1. for en centralskole i Nørholm for hele distriket.

Der opnåes enighed om en centralskole, og at transportere børnene fra begge yderdistrikter, da de får for lang vej til skolen.

Skolekommissionen møde i Nørholm forsamlingshus 3-3 1943, for at besætte Klitgård lærer embede, da lærer Nielsen er bevilget afsked fra 3-3 d.år. Sognerådet ønskede embedet besat med en lærerinde, da vi jo skal have en lærerinde, når vi får den nye skole.

Da der skal ansøgning til ministeriet om tilladelse til at besætte embedet med en lærerinde, kan dette nåes 1-4, derfor vedtages det at søge en vikar til den nye skole bliver færdig bygget.

A.Chr.Andersen - K.E.Jensen - K. Christensen - L.Lund - N.Aagård.

Lærer H.V.Nielsen er født i Viby v/ Roskilde 25-3 1889. Dim.1914 fra Vordingborg, ansat i Klitgård 1-5 1925, entlediget 1-4 1943 med ventepenge.

Som vikar blev antaget **Johan Høeg** fra Samsø. Fra 1-4 1943, til den nye skole bliver færdigbygget. Det blev den i sommeren 1944, i den tid gik alle distriktes børn i Klitgård skole.

Niels Østergård.

BERTINUS MADSEN 1906 - 1994.

Lokalhistorisk Forening og BJERGPOSTEN har mistet en solid støtte i Bertinus Madsen, der døde i august, 88 år gl., umiddelbart efter hans og Elnas guldbryllup. En fest han havde glædet sig meget til og hvor han havde lejlighed til at mindes oplevelser gennem et langt liv, og så at sige tak til familie, slægt, gode naboer og venner for alt hvad de havde betydet for ham.

Bertinus havde sine rødder i Restrup og i Frejlev, hvor hans elskede bedsteforældre Bertine og Per Kr. levede.

Bertinus far var en ret og flot herskabskusk på Store Restrup, da hans mor, sypigen Hanne fra Frejlev, mødte ham. De blev gift og byggede kort tid efter et hjem på den udstykkede herregårdssjord i St. Restrup.

Her voksede Bertinus op og blev landmand og havebruger, hvortil han uddannede sig på Fyns Husmandsskole og på havebrugs forsøgsstationen ved Hornum-Ulstrup. Efter endt uddannelse var Bertinus tilbage i Restrup, hvor han blev formand for Ungdomsforeningen efter højskolelærer Kr. Kolding.

Det blev til lang tids samarbejde med Husmandsskolen, hvor foreningens aktiviteter fandt sted: Gymnastik, folkedans, foredrag, sang og fire årlige fester med dans, som sluttede med en af Ingemanns aftensange.

Dette arbejde var med til at forme den kultur-personlighed, som Bertinus var, og som man kendte gennem de velformulerede og utallige festtaler, han har holdt, og som bar præg af hans lyse og positive livssyn.

Han var et fond af erindringer, og læserne her kender ham fra hans beretninger : "Min Barndom og Skoletid", "Landhandelen i Lokalsamfundet førhen", "St. Restrup Gymnastik og Ungdomsforening" og "Dilettantskuespil i St. Restrup".

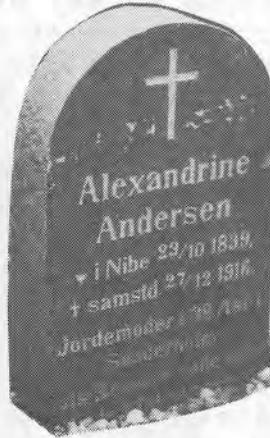
Arne Fristrup.

DE GAMLE GRAVSTENE FORTÆLLER.

Ved Sønderholm Kirke har menighedsrådet anlagt en smuk plads lige syd for kirkegården til opbevaring af gravstene fra grave, der på grund af alder er blevet sløjfet.

Det er meget værdifuldt, at disse gravstene bliver bevaret, fordi mange af dem er gamle Sønderholmere, og derfor fortæller en del af Sønderholms historie. Imellem de mange gravstene er der især en jeg vil hæfte mig ved. Stenen er gammel, lille og ubetydelig, men inskriptionen fænger.

På stenen står:

Alexandrine

Andersen

* i Nibe 23/10 1839

+ samstd 27/12 1916

Jordemoder i 38 Aar

i Sønderholm

Hvis Beboere satte dette
Minde i Taknemliged.

Hvem var så denne Alexandrine? – Hvad var det de gamle Sønderholmere var taknemlig for?

Jeg vil her gengive, hvad min bedstemor fortalte mig. Min bedstemor hed Laura Stoffersen, gift med Søren Stoffersen, der i en årrække ejede Munkgården, Vestervej 10. Mine bedsteforældre fik 13 børn. Af den årsag havde de jo ofte bud efter jordemoderen.

Min bedstemor fortalte, at Alexandrine var en personlighed, som Sønderholmerne visste stor ærbødighed og respekt. Det var ikke alene når en ny Sønderholmer meldte sin ankomst, de sendte bud efter Alexandrine også når døden bankede på, og et hjem var knuget af sorg, fortvivlelse og rådløshed, sendte de bud efter Alexandrine, der ved sin tilstede-værelse gav dem den tryghed, omsorg og selvtillid, de havde så stor behov for.

Det var årsagen til, at Sønderholmerne for mere end 80 år siden, selv om mange af dem dengang sad i små kår, alle i taknemlighed gav et bidrag til en mindesten for hendes hjælpsomhed og omsorg.

Svend Stoffersen.

ET KAPITEL AF MIT LIVS ERINDRINGER.

Af Poul Staun.

En dejlig sommeraften i fjer var vi til en lille familiesammenkomst i min gamle fødeby, Sønderholm hos min søster og svoger. De havde overtaget mit fødehjem efter min fars død i 1932, havde bygget den gamle gård op og nu overdraget den til en søn og selv bygget hus på et hjørne af ejendommens mark. Hele den øvrige mark, hvor jeg som dreng havde været med til at luge roer, hyppe kartofler og binde korn op både med le og slåmaskine, er nu solgt til byggegrunde, og en mængde nye dejlige huse danner et helt nyt kvarter i den gamle landsby.

Selskabets damer gik en tur for at se på de nye huse, herrerne gik ned på gården for at se på besætningen, ingen af delene interesserede mig, jeg ville hellere på jagt i det gamle Sønderholm, hvorfra en del endnu er bevaret.

Jeg spadserede ud ad en sidevej der fører til kåret, og standser ved et vejsving hvor der lå en øde tomt. Pludselig husker jeg, at her lå i mine drengeår, et meget gammelt og forfaldent hus med skæve vægge og vinduer og et forblæst stråtag. Her boede Laust og Mett, et ældgammel søskendepar, der af byen blev anset for at være lidt "til en side", men iøvrigt ikke gjorde noget menneske fortræd. Jeg kom til at tænke på! Hvad de i grunden levede af, - kommunen sandsynligvis, for utroligt fattig var de, men jeg besøgte dem af og til, for Mett havde de herligste kandisklumper, som hun brækkede en stump af og gav mig, og selv om de lå ovenpå kakkelovnen - og så sandelig smagte deraf, var det alligevel en himmerigsmundfuld, som oven i købet havde den fordel at de kunne være utrolig lange, når man blot lod være med at tygge på den.

Jeg huskede, at der bag huset førte en vej over engen og opdagede nu at den ganske vist stadig var der, men at den var næsten tilgroet af græs og ukrudt. Men selvfølgelig skulle jeg da prøve og forcere den, selv om det var besværligt at bane sig vej gennem de alenhøje skræppe, brændenælder og burrer. Jeg synes pludselig, det var meget lange siden jeg havde set burrer men her var et utal af dem, jeg huskede hvordan vi som børn legede røvere og soldater, brugte burrer som knapper til at sætte på soldaterne. Vi fik knapper på trøjer, bukser, skuldre og ærmer, ja selv på huen, hvis vi havde en sådan på, hvad en soldat jo helst skulle ha! Vi erstatte paa den måde dyrene, hvis opgave det jo ellers er at sprede burrerenes frø vidt omkring.

Jeg kæmpede mig frem til en gruppe træer og huskede bag dem lå der også dengang et gammelt stråtækt husmandssted, fik lyst til at se, om det var der endnu. Det var det! Bortset fra at strået nu var udskiftet med pandeplader, var der meget lidt forandret ved det lange, lave gamle hus hvor der i gamle dage var beboelse i den ene ende, og stald og lade i den anden. Fordøren var der endnu, og jeg gik ind. Alle skillevægene var fjernet, og der var kun et stort rum, det var indrettet til maskinhus for den nærliggende nabogård, men jeg kunne tydeligt se omridsene af de tidlige rum, især beboelsen interesserede mig. - Her boede Kresten og Ane.

Det første rum jeg kom ind i var bryggerset, hvorfra en dør til højre førte ud til stald og lade, mens en dør til venstre førte ind til køkkenet. Her havde jeg engang nær skrämt livet af Ane, da jeg en fastelavnsmandag, som indianer med masser af fjer på, pludselig sprang ind med en tomahawk i den ene hånd og en raslebøsse i den anden. Ane, der stod og rørte i en gryde, gispede højt og satte sig på en stol, mens hun sagde: "Men guj, Paawl, eret dæ?" Jeg forklarede at jeg havde fået den ide at rasle ind

til et børnebal, hvilket Ane synes var en god ide, hun tog en femøre fra sin pung og gav mig den, stod et øjeblik, kiggede i pungen og rakte mig tøvende endnu en femøre. Jeg var duperet, for hele min aktion indbragte mig kun 1.55 kr., så Anes offer syntes mig næsten som enkens skærv, og alligevel blev der ingen bal ud af den historie.

hvor lange turen til kirken varede, det var ikke hans skyld, hvis stolen ikke stod op eller gik ned på klokkeslettet. Han sagde kun lidt, men havde venlige øjne, så vi turde godt bede om lov til at gå med helt op i kirketårnet, når han skulle ringe højtiderne ind.

Her ses den lille stråtagte ejendom.
- og Kresten i sit vadmelstøj.

Meget lidt havde de at leve af, de to gamle stråbsomme mennesker, der hele deres liv havde været tvungent til at spare på femørene. Nogle få td. land surt jord, og nogle få husdyr havde de, slid og slæb var der nok af til dem begge.

Kresten var ringer og graver. Hver morgen og aften så vi ham gå op til kirken, duknakket og grå var han, hans gang over jorden foregik i et ganske bestemt tempo, som aldrig vareredes, jeg tror, han vidste på minutten,

Hvor var det spændende en pinsel-aften, at gå op ad den næsten uendelige vindeltrappe, og så stå helt deroppe i tårnet, og gennem glughullet, se ned over byen med de nykalkede hvide huse, og ned på den fine nyrevne kirkegård, hvor forårsblomsterne stod i flor.

Kresten satte sig i glughullet under den store klokke, mens hans halvgamle søn, der var ugift og boede hjemme, satte sig under den lille klokke.

Om livet havde de et reb som forbundt dem, med et ryk i rebet betydede Kresten, når kimningen så skulle starte eller slutte.

Kresten tog fat i den tunge knebel og begyndte at slå den ind mod klokkesiden. Det foregik i et adstadiig tempo, når han blev træt, indstillede han arbejdet, og kun den lille klokke hørtes, idet sønnen Grejs, havde kræfter nok til at kime vedvarende. Denne uensartede kimen, der alligevel var et vist system i, forekommer mig stadig, den smukkeste måde at kime på, som jeg nogensinde har hørt.

Nej, hvor det lød højt og skingrende deroppe i tåret, og da man dengang ikke kendte ørepropper, var det nok grunden til at Kresten var lidt sløt-døv.

Mens kimningen stod på, havde vi det vældigt sjov med at kravle op i tagspærerne til allikerederne, idet vi behændigt søgerede at undgå fugleklatter og uglegyld. Kresten var også havemand hos præsten, og når dennes søn og jeg, som gik i skole hos præsten, havde frikvarter, skulle vi ikke vove at træde i Krestens nyrevne køkkenhave eller blomsterbede.

Ane var kogekone, lavede ganske fortrinlig mad til store gilder på gården. Især var hun kendt for at lave dejlig suppe. Men da vor gamle aftægtsmand derhjemme døde, og vi skulle have stor begravelsesmiddag, var jeg så uheldig at komme ud i køkkenet, hvor Ane sad og lavede kødboller til suppen. Nu var Ane mager og rynket, og ikke særlig køn, men hun havde et mildt ansigt, let til smil, og når hun smilede blev ansigtet et eneste bundt af rynker, og man så ganske tydeligt den eneste fortand, som var alt, hvad Ane havde tilbage af spiseredskaber.

Bollelavningen foregik på denne måde, at Ane med sin højre hånd tog en klump fars fra fadet, derefter stak hun venstre hånds fire fingre ind i munden og vadede dem godt med tungten og læberne, - her havde hun haft det betydeligt lettere, hvis hun havde været den ene tand foruden, nu trillede hun farsen til den yndigste bolle mellem hænderne, og lod den dumpe ned i suppegrinden.

Jeg spiste ingen suppe ved den begravelse, - og jeg, der ellers altid har holdt så meget af suppe. Alt det stod jeg og tænkte på i Anes Køkken, eller rettere det, der engang var Anes køkken, og skønt det nok er mere end 50 år siden Ane og Kresten døde, kunne jeg tydeligt se dem begge for mig: Et par stilfærdige og beskedne mennesker, som ikke var blevet forkælede her i livet, men havde gjort deres pligt mod deres to børn, og deres lille hjem.

Jeg gik ind i det rum, der engang var deres stue. Et lille rum med to små vinduer, og lavt til loftet. Her var der lige plads til bæk og bord og nogle få stole, men jeg husker, der også var en bufet med spejl i, det var husets pryd som Ane stolt viste frem.

Et lille soveværelse, et lille køkken, og et endnu mindre spisekammer var rammen om Ane og Krestens privatliv, men med det klarede de sig også i mange år, drømte sikkert aldrig om at få mere i tilværelsen.

Da jeg kom tilbage til selskabet, berettede damerne begejstret om de mange fine huse de havde set, det ene flottere end det andet, med verandaer, udendørs pejs, kulørte ruder og hvad ved jeg. Men jeg sad og tænkte på Ane og Kresten, der ikke anede hvad statussymboler er, og ikke drømte om at kritisere det samfund de levede i, men var glade og lykkelige, blot de havde det daglige brød - og hinanden.

Arkivets åbningstider: Første og tredje onsdag i måneden
juli undtaget, kl. 19 - 21,
og ellers efter aftale. telf. 98341354

Postadresse: Nibevej 476, Restrup, 9240 Nibe.